

Προς ένα βιώσιμο πρότυπο εδαφικής ανάπτυξης: η στοχοθέτηση της ΕΣΑΟΚ

Με βάση την αρχή της ορεινότητας (εδαφική αλληλεγγύη), η ΕΣΑΟΚ στοχεύει μέσω της βιώσιμης και εδαφικής ανάπτυξης στη βελτίωση:

- α) του εισοδήματος των Τροοδιτών, και
- β) των συνθηκών διαβίωσης (εδαφική δικαιοσύνη).

Ο πρώτος στόχος συνδέεται με την οικοδόμηση της νέας ορεινής οικονομίας. Η ΕΣΑΟΚ υποδεικνύει ότι η προσαρμογή της στο νέο παραγωγικό περιβάλλον, δεν μπορεί πλέον να περιορισθεί στο θεσμικό πλαίσιο το οποίο οργανώθηκε πάνω σε κλαδικές πολιτικές. Η νέα ορεινή οικονομία οφείλει να ανακτήσει την εδαφική διάσταση της παραγωγής (δεσμοί με το τόπο), ως μια εναλλακτική λύση στην κρίση υπερπαραγωγής και στην κοινοτυπία των αγροτικών προϊόντων και τουριστικών υπηρεσιών. Η ζήτηση της αγοράς για προϊόντα συνδεδεμένα με τους πόρους μιας περιοχής, επιτρέπει σε τόπους με κληρονομιά όπως το Τρόδος, να πετύχουν μια ανταγωνιστικότητα βασισμένη στη διακρίσιμότητα, παρά στη μείωση του κόστους. Αυτή η εξέλιξη ωθείται από τους καταναλωτές, οδηγεί σε μια ορεινή οικονομία υψηλής προστιθέμενης αξίας, αλλά προϋποθέτει τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων, την προσαρμογή των τομεακών πολιτικών, καθώς και του τοπικού συστήματος εκπαίδευσης και υποστήριξης της επιχειρηματικότητας.

Ο δεύτερος στόχος συνδέεται κυρίως με τον τομέα των κοινωνικών υποδομών (υγεία, εκπαίδευση, φροντίδα, πολιτιστική δημιουργία). Η αναγνώριση των μειονεξιών του βουνού από την Ε.Ε. και την Κύπρο, νομιμοποιεί την ΕΣΑΟΚ να προτείνει ως κριτήριο χωροθέτησης όχι τον αριθμό των επωφελούμενων, αλλά την εξυπηρέτηση του τόπου. Εξάλλου, οι επιπτώσεις και το κόστος της εγκατάλειψης, διευρύνουν τις δυνητικές χωροταξικές παρεμβάσεις, οι οποίες δεν συνδέονται τόσο με τον αριθμό των ανθρώπων που διαμένουν σ' αυτές τις περιοχές, όσο με τη φύση των σχέσεών τους με τον περιβάλλοντα χώρο τους. Σε κάθε περίπτωση, ο σχεδιασμός της ΕΣΑΟΚ λαμβάνει υπόψη ότι πρόκληση για την Κυβέρνηση και την Κεντρική Διοίκηση είναι η εξασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ της κάλυψης της περιοχής και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, μέσω βελτιωμένων υποδομών και νέων τεχνολογιών.

Η αντιμετώπιση του δημογραφικού και πληθυσμιακού προβλήματος (το οποίο αξιολογείται ως κομβικής σημασίας ζήτημα της περιοχής), εξαρτάται κυρίως από την επίτευξη των δύο προηγούμενων στόχων. Ωστόσο, λόγω της ανάγκης να υπάρξει επείγουσα παρέμβαση σ' αυτό το σύνθετο ζήτημα, προτείνεται στην Κυπριακή Δημοκρατία να εφαρμόσει μια ολοκληρωμένη Πολιτική Προσέλκυσης και Υποδοχής πληθυσμού, η οποία θα συνδυάζει πρόσβαση σε κατοικία, εξυπηρετήσεις και απασχόληση. Ο ρόλος της εκπαίδευσης θεωρείται εδώ καθοριστικός, τόσο για την ενίσχυση του αισθήματος του ανήκειν στους νέους σ' αυτό τον τόπο, όσο και για την υποστήριξη μιας καινοτομικής επιχειρηματικότητας, βασισμένη στην εγγύηση των

ισχυρισμών ποιότητας και ταυτότητας.

Η διάσταση του χώρου στην ΕΣΑΟΚ

Η ΕΣΑΟΚ, ως μια ολοκληρωμένη εδαφική στρατηγική, προσδιορίζοντας τις βασικές αναπτυξιακές κατευθύνσεις για την περιοχή του Τροόδους, έχει ανάγκη από ένα κατάλληλο χωροταξικό πλαίσιο εφαρμογής. Το έλλειμμα σχεδιασμού εντοπίζεται κυρίως στην ενδιάμεση κλίμακα (ιστορικές περιοχές), με αποτέλεσμα τη μη ορθολογική οργάνωση των υποδομών και των υπηρεσιών. Η ΕΣΑΟΚ, λαμβάνοντας υπόψη το προσχέδιο νόμου περί συμπλεγμάτων υπηρεσιών κοινοτήτων¹, εκτιμά ότι στην κλίμακα των ιστορικών περιοχών εξασφαλίζεται η βέλτιστη ισορροπία μεταξύ αποτελεσματικότητας και συμμετοχικότητας. Θεωρεί τις περιοχές αυτές ως το καταλληλότερο επίπεδο σύζευξης διοικητικών λειτουργιών, χωροταξικού σχεδιασμού και αναπτυξιακών δράσεων. Η σύζευξη αυτή θα ενισχύσει τη λειτουργικότητα του χώρου και τον αιεφορικό χαρακτήρα της ανάπτυξης. Η πρόταση σύστασης Περιφερειακού Συμπλέγματος Τροόδους, αποσκοπεί στην ενιαία εκπροσώπηση της περιοχής Τροόδους και στην ανάδειξη της σε υπεύθυνο συνομιλητή του Κράτους, συμβάλλοντας στην αποτελεσματική εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ και στην ενίσχυση της εδαφικής συνοχής της περιοχής.

Το πλαίσιο εφαρμογής της ΕΣΑΟΚ

Ο σχεδιασμός των συνολικών παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ ορίζει τη συμβολή και το ρόλο της Κυπριακής Δημοκρατίας στην εφαρμογή της. Οι στρατηγικές οριζόντιες παρεμβάσεις αφορούν την Κυβέρνηση και τη Δημόσια Διοίκηση, και αναφέρονται στην υιοθέτηση της αρχής της ορεινότητας, τη χωροταξία, την προσέλκυση πληθυσμού, την οριοθέτηση της Εθνικής Ορεινής Περιοχής, και τη δημιουργία Οργανισμών διαχείρισης φυσικών και πολιτιστικών πόρων με τη συμμετοχή του Τροόδους. Αντίθετα, οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, προτείνουν δράσεις οι οποίες οργανώνονται με τρόπο που να απαντούν στις ανάγκες του κάθε τομέα, αλλά και να διασυνδέονται με άλλες συναφείς ή και συμπληρωματικές δράσεις και πολιτικές διατομεακές ή/και οριζόντιες στο πλαίσιο της ΕΣΑΟΚ, συμπεριλαμβανομένων των θεσμικών διευθετήσεων στις οποίες πρέπει να προβεί το Κράτος.

Για την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ προτείνεται:

- α) στο επίπεδο του Τροόδους, μια μορφή συντονισμού με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων και δρώντων και με την υποστήριξη των Αναπτυξιακών Εταιρειών, και
- β) σε εθνικό επίπεδο, μια πολυεπίπεδη λειτουργική δομή διακυβέρνησης με ρυθμιστή το Κράτος, η οποία βασίζεται σε τρεις πυλώνες:
  - i. στον θεσμό του Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων και τις κυβερνητικές υπηρεσίες,
  - ii. στους οργανισμούς διαχείρισης εθνικής σημασίας τοπικής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, και

---

¹ Προσχέδιο Νόμου που τροποποιεί τον περί κοινοτήτων νόμο του 1999 μέχρι το 2018

- iii. στους εκπροσώπους της περιοχής Τροόδους μέσω της δικής τους μορφής συντονισμού.

Αυτές οι νέες μορφές συνεργασίας και συντονισμού, επιτρέπουν την ενεργό συμμετοχή του Τροόδους σε διαδικασίες σχεδιασμού και χρηματοδότησης, τις οποίες υιοθετεί η Ε.Ε. και η Κυπριακή Δημοκρατία ως Κράτος-Μέλος. Επειδή οι νέοι θεσμοί προϋποθέτουν άτομα ικανά να τους ενεργοποιήσουν, προτείνεται η εκπαίδευση του τοπικού πληθυσμού ώστε να αναλάβει τις ευθύνες που του αναλογούν. Ως βασική πηγή χρηματοδότησης, προτείνεται το χωρικό εργαλείο Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση (ΟΕΕ) της Ε.Ε., το οποίο επιτρέπει τη συνολική ένταξη της ΕΣΑΟΚ σε ένα ενιαίο χρηματοδοτικό πλαίσιο.